

Małgorzata Stanek, *Dolmetschen bei der Polizei. Zur Problematik des Einsatzes unqualifizierter Dolmetscher*. TRANSÜD Arbeiten zur Theorie und Praxis des Übersetzens und Dolmetschens, Frank & Timme Verlag für wissenschaftliche Literatur, Berlin 2011, 255 stron (recenzja książki)

W serii wydawniczej Frank & Timme poświęconej teorii i praktyce tłumaczenia ukazała się w 2011 r. niezwykle interesująca praca Małgorzaty Stanek, w której kompleksowo omówiono tematykę jakości – a właściwie jej braku – tłumaczenia ustnego wykonywanego na rzecz policji (zwanego na potrzeby niniejszej recenzji tłumaczeniem policyjnym). Autorka za cel postawiła sobie zbadanie przyczyn braku kompetencji tłumaczy wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych świadczących usługi dla organów ścigania w Niemczech. Pomysł badawczy narodził się – jak autorka wyjaśnia we wstępie (s. 15) – z niewystarczającej refleksji teoretycznej i praktycznej na temat tego rodzaju tłumaczenia.

Publikacja składa się z wprowadzenia, dwóch zasadniczych części, spisu literatury i załączników. Słowo wstępne zredagowała wiceprzewodnicząca Aticomu, organizacji zrzeszającej tłumaczy zawodowych w Niemczech, Dragoslava Grandinčević-Savić, która wyróżniła publikację Małgorzaty Stanek jako najlepszą pracę dyplomową roku z zakresu translatoryki. W pierwszej części, pomyślanej jako wprowadzenie teoretyczne, przedstawiono zagadnienie braku profesjonalizmu tłumaczy w dziedzinie prawa, zwłaszcza w kontekście policyjnym, natomiast w drugiej – mającej charakter analityczny – zbadano pragmatykę wykonywania tłumaczeń policyjnych z perspektywy instytucjonalnej, tj. odwołując się do działania Policji Federalnej w Berlinie.

Na początku omówiono negatywny przykład z praktyki zawodowej pochodzący z filmu dokumentalnego pt. *Operation Spring 2005*. Zawiera on tłumaczenia nagrań kilkunastu Afrykańczyków oraz przyporządkowanie ich głosów zarejestrowanych na taśmie. Zadanie to wykonał mieszkający w Niemczech rodzimy użytkownik języka igbo (język używany w południowo-wschodniej Nigerii), niebędący tłumaczem przysięgłym. Stanek (por. s. 16) przeanalizowała ostrą krytykę wysuwaną przez prasę i obronę w odniesieniu do pracy tłumacza i uczyniła to przede wszystkim na podstawie aspek-

tu przekładoznawczego, wskazując na brak kryterium jakości przy wyborze tłumacza przez policję, niewłaściwy cel zlecenia (*skopos*) oraz brak krytycznego spojrzenia przez sąd na błędy popełniane przez tłumacza.

W kolejnych rozdziałach części pierwszej autorka przybliżyła czytelnikowi warunki wykonywania tłumaczeń ustnych dla policji w Niemczech, na przykładzie takich zagadnień, jak jej zapotrzebowanie na usługi tłumacza, status prawny tłumacza w postępowaniu przygotowawczym i sądowym, brak ochrony prawnej tytułu zawodowego tłumacza, a także brak oferty w zakresie kształcenia tłumaczy na potrzeby organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

W części empirycznej autorka omówiła działania tłumacza z perspektywy pracy Policji Federalnej w Berlinie. Na podstawie anonimowych wywiadów przeprowadzonych z funkcjonariuszami Policji z okręgu Berlina i Brandenburgii Stanek przedstawiła zakres wymagań, jakie stawiają tłumaczom ustnym policjanci, warunki udzielania zleceń oraz świadomość urzędników policji w zakresie zapewnienia jakości przy doborze tłumaczy policyjnych. W tym celu autorka poddała analizie przyczyny towarzyszące wyborom niewykwalifikowanych tłumaczy przez organy ścigania. Ponadto zanalizowała kwalifikacje tłumaczy policyjnych, a także brak świadomości funkcjonariuszy odpowiedzialnych za właściwy wybór tłumacza.

Monografię zamykają liczne postulaty, których spełnienie zapewniłoby dobór tłumaczy najlepiej przygotowanych do pracy na rzecz policji. Stanek uważa, że o jakość translatów należy zadbać zarówno przed udzieleniem zlecenia, jak i podczas wykonywania tłumaczenia. Za zachowanie wysokiej jakości odpowiedzialni są – w jej opinii (s. 174) – przedstawiciele władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (zleceniodawcy), sami tłumacze oraz stowarzyszenia ich zrzeszające (zleceniobiorcy), jak również przedstawiciele świata nauki (eksperti).

Do postulatów dotyczących ustawodawcy, które zwiększyłyby profesjonalizm zawodu tłumacza specjalistycznego, Stanek zalicza (s. 174 i n.) wprowadzenie ustawowej ochrony wykwalifikowanych tłumaczy pisemnych i ustnych, ukształtowanie jednolitego profilu zawodowego tłumacza sądowego, urzędowego i policyjnego na obszarze całych Niemiec oraz ustalenie poziomu jakości tłumaczenia w ustawie oraz możliwości jej sprawdzania. Natomiast zleceniodawcy, a więc urzędnicy decydujący o wyborze tłumacza, powinni – zdaniem autorki (s. 178 i n.) – w pierwszej kolejności zadbać o stworzenie odpowiednich szkoleń przygotowujących pracowników sądu oraz funkcjonariuszy policji do wspólnej pracy z tłumaczem. Ponadto zleceniodawca powinien umożliwić tłumaczowi zapoznanie się z aktami sprawy w celu przygotowania przez niego odpowiedniej terminologii i wyeliminowania potencjalnych błęd-

dów tłumaczeniowych. Stanek proponuje także utworzenie 24-godzinnych dyżurów pełnionych przez pojedynczych tłumaczy przysięgłych na potrzeby wykonywania tłumaczeń w trybie natychmiastowym. W tym celu za niezbędne uważa utworzenie centralnej jednostki państwowej, która byłaby odpowiedzialna za udzielenie zlecenia tłumaczowi. Wobec ekspertów, tj. przedstawicieli nauki, Stanek wysuwa postulat prowadzenia stałych badań naukowych nad specyfiką tłumaczenia policyjnego oraz opracowania standardów etycznych, zwłaszcza w zakresie pracy tłumacza i policjanta w tandemie.

Natomiast postulaty związane z tłumaczami to przede wszystkim (s. 181 i n.) konsolidacja i współpraca środowiska tłumaczy w forsowaniu prawa do godnej pracy u zleceniodawców, a także większe poczucie indywidualnej odpowiedzialności za jak najlepsze wykonanie tłumaczenia, a co za tym idzie za zachowanie jego odpowiedniej jakości, o której mówią dyrektywy unijne, Europejska Konwencja Praw Człowieka czy badacze zajmujący się przekładoznawstwem.

Wartość książki Małgorzaty Stanek leży nie tylko w osadzeniu badanej tematyki w teorii przekładu, ale także w znaczącym wkładzie w prakseologię tłumaczenia policyjnego. Stanek zebrała i omówiła nieliczną literaturę w zakresie przekładoznawstwa policyjnego, choć szkoda, że zawężyła przegląd literatury przedmiotu do krajów niemiecko- i anglojęzycznych i że nie uwzględniła kilku ważnych prac dotyczących pragmatyki wykonywania tłumaczeń dla policji, tj. F. Schulze (1996), D. Ackermann (1997) i A. Reinhardta (1998), a także nie spojrzała nieco szerzej na problemy *strictie* tłumaczeniowe, jak np. czyni to znany teoretyk i praktyk przekładu policyjnego profesor J. Maliszewski (por. 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005, 2006, 2011). Z drugiej strony za niezwykle cenne należy uznać wysuwane przez autorkę postulaty w zakresie podniesienia jakości pracy tłumaczy policyjnych, uwarunkowane także jej własnymi doświadczeniami tłumaczeniowymi, gdyż sama jest czynnym tłumaczem pracującym dla organów wymiaru ścigania i sprawiedliwości w okręgu Berlina i Brandenburgii.

Na koniec kilka słów należy także poświęcić warstwie językowej i edytorskiej recenzowanej publikacji. Praca została napisana dobrym językiem naukowym, natomiast korekta wydawnicza nie wyłapała zarówno kilku niedociągnięć językowych o charakterze ortograficznym, interpunkcyjnym czy nawet morfologicznym, jak i wielu literówek. Poniżej wymieniono jedynie niektóre z nich:

- 1) błędna odmiana przymiotnika, np. *mit *professionellen Hintergrund* (s. 27), lub rodzajnika, np. *mit *den internationalen Bachelor-Studiengang* (s. 34), *aus *der Handbuch* (s. 57),

- 2) niepoprawne użycie rodzajnika określonego, np. *in Kapitel 2* ≠ **im Kapitel 3.1.* (s. 38),
- 3) błędy słowotwórcze, np. **Rechtlage* ≠ *Rechtslage* (s. 32),
- 4) błędy morfologiczne, np. *es bedarf *an diplomatischen Taktgeföhls* (s. 72),
- 5) potknięcia interpunkcyjne, np. użycie średnika zamiast przecinka (s. 15 przyp. 1),
- 6) literówki, np. **eigenen sich* (s. 37), **EU-Rechtlinien* (s. 41), **Vorwies-sen* (s. 54), **führe müssen* (s. 65), **iegen* (s. 71), *Beedigung der *Dol-metschers* (s. 77).

Jeśli chodzi o warstwę edytorską, widać w pracy m.in. nieznamość poprawnego zapisu znaku % (np. s. 68 vs s. 75) czy choćby pomyłki w zapisie wersalikami elementów podkreślanych przez autorkę (s. 60: DASS zamiast ETWAS).

Reasumując, trzeba powiedzieć, że mimo niedopracowania książki pod względem korekty wydawniczej autorka publikacji osiągnęła w pełni swój główny cel, tj. wypełniła lukę materiałową w zakresie problematyki badań nad jakością tłumaczenia policyjnego. Stwierdzony przez nią brak przygotowania tłumaczy do pracy na policji wynika – jej zdaniem – z nieodpowiedniego kształcenia tłumaczy, nieumiejętności współdziałania pracowników policji z nimi oraz niewłaściwych ram prawnych.

Artur Dariusz Kubacki

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Literatura

- Ackermann D., 1997, „Dolmetschen für Polizei und Gerichte im Freistaat Sachsen. Marktanalyse und Ausblick”, [w:] *On the Practice of Legal and Specialized Translation. Papers from the Third International Forum of Legal and Specialized Translation held in Cracow on 7th and 8th September 1996*, Z. Rybińska (red.), Warszawa, s. 130–146.
- Maliszewski J., 1999, „«Tłumacz za kratkami», czyli kilka uwag o pragmatyce tłumacza policyjnego”, [w:] *Lingua Legis*, nr 7, s. 4–7.
- Maliszewski J., 2000, „*Non omnes, qui citharam habend, citharoedi*, czyli nie każdy filolog jest tłumaczem”, [w:] *Lingua Legis*, nr 8, s. 17–24.
- Maliszewski J., 2001, „Pragmatyka przekładu policyjnego. Warsztatowe zagadnienia pracy tłumacza w warunkach ekstremalnych”, [w:] *Lingua Legis*, nr 9, s. 27–36.

- Maliszewski J., 2002, „Problematyka tłumaczenia przy sporządzaniu portretu pamięciowego”, [w:] *Lingua Legis*, nr 10, s. 63–70.
- Maliszewski J., 2003, „Pragmatyka leksykalna w przekładzie prawnym i prawniczym. Wokół zagadnień prawniczego języka specjalistycznego”, [w:] *Wybrane aspekty przekładu literackiego i specjalistycznego. Tłumaczenie – przekład – komunikacja*, J. Maliszewski (red.), Częstochowa, s. 45–51.
- Maliszewski J., 2005, „Tłumacz z tarczą, czyli rzecz o specjalistycznym przygotowaniu tłumacza do pracy z tekstem prawnym i prawniczym”, [w:] *Zagadnienia przekładu specjalistycznego*, R. Sadziński (red.), Łódź, s. 27–35.
- Maliszewski J., 2006, „Pragmatyka ustnego tłumaczenia sądowego”, [w:] *Lingua Legis*, nr 14, s. 32–39.
- Maliszewski J., 2011, „Tłumaczenie a bezpieczeństwo postępowania przygotowawczego w procesie karnym. Warsztatowe zagadnienia praktyki translatorskiej”, [w:] *Interdyscyplinarne znaczenie bezpieczeństwa*, T. Malczyk (red.), t. 2, Nysa, s. 11–35.
- Reinhardt A., 1998, *Übersetzen für Ämter, Gerichte und Polizei. Ein praktisches Kompendium*, Stuttgart.
- Schulze F. (red.), 1996, *Zur Rolle des Amtsdolmetschers. Eine sozialwissenschaftliche Studie*, Bochum.

